

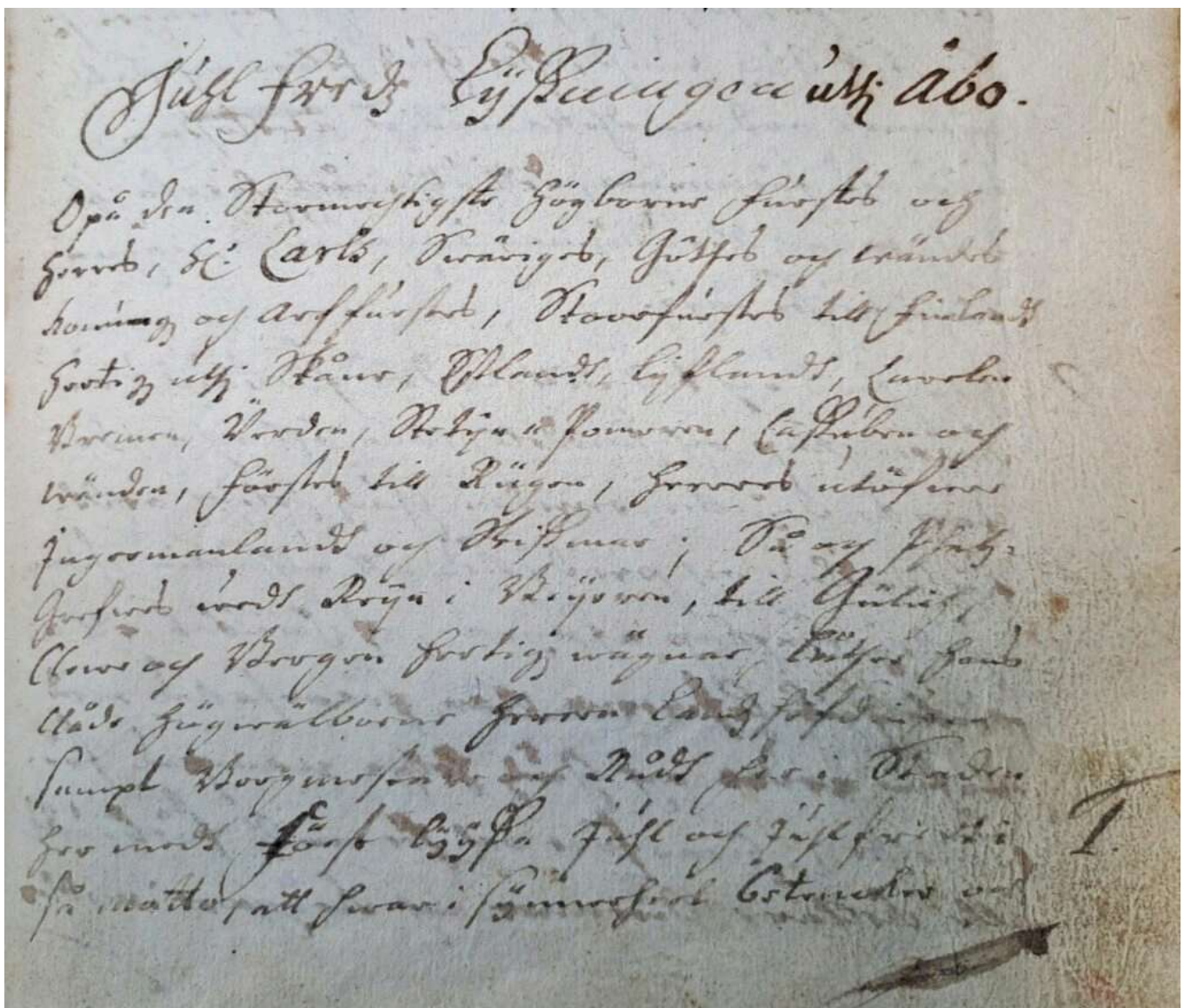
800 tarinaa Turun historiasta

1600-LUKU, 1700-LUKU

JOULURAUHANJULISTUS – JULFREDEN

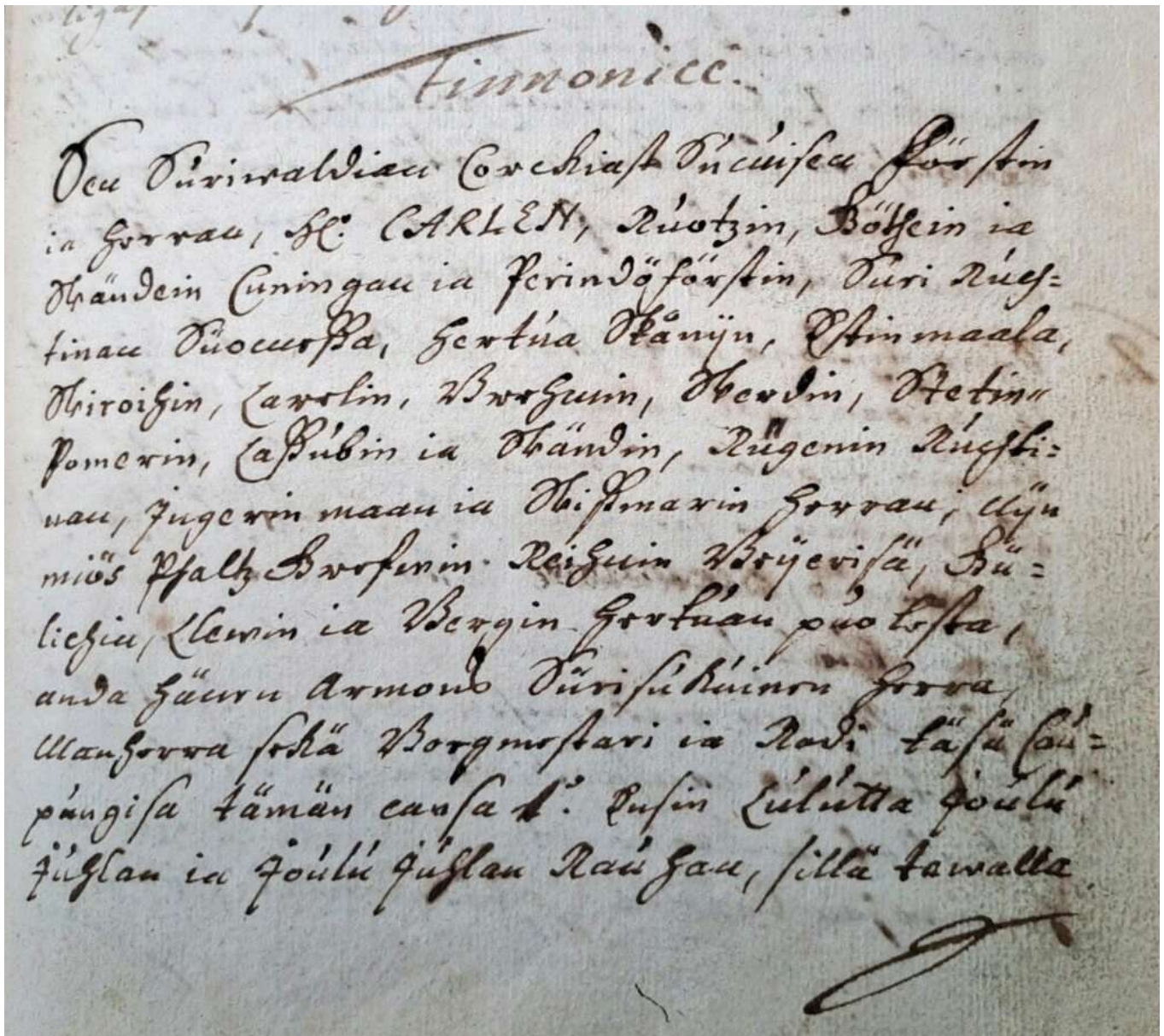
24.12.2025 | TOIMITTAJA | KOMMENTOI

Porin maistraatin arkistossa säilytetään kirjaa, johon on kerätty vuosisatojen saatossa erilaisia valojen kaavoja pormestarista torivoutiin. Valojen joukossa on kuningas Kaarlen (isä Kaarle XI, kuninkaana 1660-1697, tai poika Kaarle XII, kuninkaana 1697–1718) nimen mainitsemisesta päätellen 1600-luvun lopulle tai aivan 1700-luvun alkuun ajoittuva joulurauhan julistus sekä ruotsiksi että suomeksi. Joulurauhan kaavan ilmoitetaan olevan Turun kaupungissa julistetun. Blogin lukijoille toivotetaan tämän rauhanjulistuksen translitteroitujen versioiden myötä riemullista joulujuhlaa 2025!

Opå den Stormechtigste Högborns Fürstes och Herres, Hr Carls, Swäriges, Göthes och Wändes Konungz och Arffurstes, Stoorfurstes till Finlandh Hertigz ithi Skåne, Estlandh, Lijflandh, Carelen, Bremen, Werden, Stetijn, Pomeran, Cassuben och Wänden, Förstes till Rügen, Herres utöfwer Ingermanlandh och Wissmar; Så och PfalzGrewes wedh Reijn i Beijern, till Gülich, Cleve och Bergen Hertigz wägnar låther Hans Nåde Högwälborne Herren Landzhöfdingen sampt Borgmestere och Rådher i Staden her medh

1. Först lyses Juhl och Juhlfredt i så måtto, att hwar i synnerheet betencker och öfwerwäger Gudz nådige Barmhertighet och goda willia oss bewijst, i dett han sin enda Son oss till återlössningh skänkt och gifwit hafr. Hwilkens Solenne fest och åminnelse wij uthi all Gudachtighet nu dhenne tilstundande juhlehögtijdh medh all som största wyrningh fijra och begå skohla, först och för all tingh flijteligen sökia till Gudz Huuss, dher Gudz Heliga och Saliggörande ord om dhetta nådige återlössningz wärcket förnimma, dett uthi vårt hierta betrachta och dheruthinnan ingalunda någon försumelsse taga.
2. Her hooss och till dett andra förbiudes all kiöpenkap och handell, wijn, öhl och andre starcke drycker, emedan Gudz Helige ordh förhandlas och predijkes att uthsällias, swalg och dryckenskap afstyras, af hwilcket ett oskickeligit lefwerne kan förorsakas medh grofwa orden och Gudz Helge namns förtörnelse; hwarföre och her medh förbiudes alle kellare Swenner och krögare i medler tijdh medh 40 mk Sölfr. mt. straf tilgörandes någre drycker sedan klockan om aftonen Siu slagen är att uthtappa och försällia, detta hwar och een huusfader wille befinna, sitt huussfålck och innehafwande gäster medh flijt förhålla och all ting så laga, att Gudh främst och för all tingh tilböhrligen må prijsatt och af oss allom ährat warda.
3. Och såsom här i Staden en stoor och lasteligh oordningh inrijtat och opkommen är medh dem som löpa kringh om Staden ropa och skrija lijka som dhe en diefwulsk hampn o menniskio skapnat bydt hade, hwarigenom Gudh och mången Gudhfruchtigh menniskia blijfr. förtörnadt, så på dett sådant såwehl nu på denne Höga fäst som alltijdh måtte förtagas, will man hwarior och enom Stadzens inwånars hafwa her medh befallat, dett dhe noga tilser, hwilka dhe uthi sine huuss intaga, hyssa och herbergera, så lagandes att werden icke niutter gästen något till onda, wem som hälst befinnes her emoth i någon måtto att bryta, den samme skall effter lagen och på dett högsta straffat warda.
4. Man will och icke till dett fierde hafwa förbijgådt medh alsom största flijt hwarior och enom förmant, rådt och tilsagt hafwa, att dhe ett flijtigt och noga insende hafwa medh enden, besynnerligen för den halmen skull som för dhetta sedwanligit haar warit att införas och uthströös, att ingen understår sig någon halm uthi sine huuss bruka wid 40 mr. Smt. wite, på dett att icke någon skada dherigenom må förorsakas, och att den akyldige så wehl som de skyldige och oachtsamme icke må någon skada lijda.
5. Sijdst och till ett besluth will man eij annars hafwa förmodat, uthan den dher een rätt christen är eller wara will, warder sigh föruthinnan betre besinnandes, än han kan åthwarnas och förmanas, doch dher någon sådant wehlment påbudh icke will achta, uthan dett på motwilligt wiss uthslåår, öfwerträder och af ijdell onska sigh heremoth förhåller den skall uthan försyyn tilböhrligen straffas och effter lag plichta och bötha. Her medh hwarior och enom en godh, helsosam och lyckelig juhl uthi all fredh och enighet på dett kärligaste önskat och befallat.

Finnonice

Sen Suriwaldian Corckia Sucuisen Förstin ia Herran, Hr CARLEN, Ruotzin, Göthein ia Wändein Cuningan ia Perindöförstin, Suri Ruchtinan Suomessa, Hertua Skånijn, Estinmaala, Wiroihin, Carelin, Brehmin, Werdin, Stetin, Pomerin, Cassubin ia Wändin, Rügenin Ruchtinan, Ingerinmaan ia Wissmarin Herran, nijn miös PfaltzGrefwin Reihnin Beijerisä, Gülichin, Clewin ia Bergin Hertuan puolesta, anda Hänen Armons Surisukuinen Herra, Manherra sekä Borgmestari ia Radi täsä Caupungisa tämän cansa

1. Ensin culutta joulu juhlan ja joulu juhlan rauhan, sillä tawalla että jokainen erinomaisest ajattele ia tutki Jumalan armolista laupiutta ia hyfvä tahto meille osotettua, sijnä, että Hän Hänen ainoan Poickans meile lunastuxexi lahjottanut ia andanut on, jonga corckia juhla ia jälkimuisto me caickella jumalisudella, nyt tänä lähestywäissnä joulun corckiana juhlanan, sille caickein surimalla cunnialla käytämän ja pitämän pitä, ensin ja ennen caickia wiriäst edzimän Jumalan Huometta, sijnä Jumalan Pyhä ia autuax tekewäistä Sana, sijtä armolisesta lunastuxen työstä ymmärtämän, sitä meiden sydämesem tutkiman, ia sitä ei millen muoto takaperin jättämän.

2. Sijnä tykönä ia toisexi kieldän caiki mymiset ia caupantegot, wijnain, oluen ia muitten wäkewäin juomain, silloin cuin Jumalan Pyhä Sana edespannan ia sarnatan, mymästä, nijn miös ylen syömys ja juopumus, iosta sijwotoin elämäkerta alunsa saa, julmain walain ja Jumalan pyhän Nijmen rickomisen cansa; Sen tähden myös tämän cansa kieltän caicki kellari palweliat ia krouarit sillä wällillä 40 markan hopia rahan Sakolla, ychtän siemettä, sitte cuin Skello echtosti Seitzemän lyönyt on, ulos laskemasta ia mymästä, tätä jokainen Perhen Isändä tule mielensjohdata, ia hänen huonens wäelle ia siselolewaisille wierahille wireydella edespanna, ia caicki asiat nijn laita, että Jumala ensist ia ennen caickia mahdolisest tulis ylitetyxi ia meildä caickilda cunnioitetuxi,
3. Ja nijn cuin täsä Caupungisa yxi suuri ia laitetapa tapa ia wika ylesstullut on, nijtten cansa, jotka juoxewat ymbärins Caupungisa, hutawat ia rieckuwat, nijn cuin he, Perkelen muotoon ihmisen muodon muuttanet olisit, jonga cauta Jumala ia monda Jumalista Ihmistä tule wihoitettuxi; Nijn että sencaltainen nijn hyvin nytt tällä Corckialle Juhlalle, nijn cuin joka aicka pitä estettämän, olcon sis iocaizelle ia itzecullengin Caupungin asuwaiselle tämän cansa käsketty, että he tarkasti cadzowat, keitä he heidän huoneseens sisälle otta, holhowat ja maja suo, nijn laitain, ettei Isändä holho wierasta iohongun pahuuten, cukaihänäns lyötän tätä wastan jollakin tawalla rickowan se sama pitä lain jälkeen caicken surimast rangaistaman.
4. Ei mennä neljenexi keetän myös ohidze, caikein suurimalla wireydellä jokaista ia idzecutakin olla käskety, neuwotun ia muistetun, että he wiriän ia tarkan cadzomuxen pitäwät walkian cabsa, erinomaisest olkein tähden joca ennen tätä tapa on ollut sisälle tuoda ja hojotta, ettei yxikän rohkene, olkia huonesans pitä, 40 mk hopia rahan sakolla sen pääle, ettei jocu wahingo sen cautta tapahduis ia ettei nijn see wiatoin cuin wicapäkin ia warin pitämätöin kärsis jotacuta wahingo.
5. Wijmein ia päätöxexi tahdom nij mutoin olla toiwotun, wan se ioka oickia Christitty on eli olla tahto, paremin täsä idzens tutki, cuin hän taitan waroitetta ia neuwotta, cuitengin ettei jocu sencaldaisesta hywästä neuwosta tahdo wari otta, wan sen wastahacoisudella hyljä, ylidzekäy ia sulasta pahudesta idzens tätä wastan pitä, hänen pitä ilman muodoncazomust täydelisest rangaistaman is lain jälkeen kärsimän ia sakoitettaman. Tämän cansa iocaitzelle ia idzecullengin, hyfwä, terwelistä ia onnelista joulun juhla caickesa rauhasa ia sowinos caikein rackahimast toiwotettu.

Veli Pekka Toropainen

Lähde:

Kansallisarkisto, Porin maistraatin arkisto, Ha:16, Valojen kaavat.